

Sessio 6 Perhe, koti ja hyvinvointi, Pj. Jari Helminen

Leena Autonen-Vaaraniemi: Ulkopuolella vai keskellä: Vuoroasuvien lasten positiot suhteessa vanhempien riitoihin

Leena Autonen-Vaaraniemi, TUNI

Ulkopuolella vai keskellä: Vuoroasuvien lasten positiot suhteessa vanhempien riitoihin

Tutkimuksen lähtökohtana on keskustelu siitä, altistuvatko vuorotellen vanhempiensa luona asuvat lapset muissa huolto- ja asumismuodoissa eläviä lapsia enemmän vanhempiensa riidoille ja millaisia vaikutuksia tällä on lapsen hyvinvointiin. On vähän tutkimustietoa siitä, miten lapset kokevat vanhempien riitaisuuden avioeron jälkeisissä huolto- ja asumisjärjestelyissä.

Tutkimuksessa tarkastellaan sitä, millaisia positioita vuoroasuvat lapset ottavat tai heille annetaan suhteessa vanhempiensa riitoihin. Aineisto koostuu lasten ja nuorten haastatteluista ja kirjoituksista, joita on analysoitu positiointiteorian avulla. Analyysi tuo esiin lasten erilaisia positioita suhteessa vanhempien riitoihin vuoroasumisen arjen mikrokäytännöissä. Kyse on aktiivisesta, passiivisesta tai pakotetusta asemoitumisen tavasta sekä aktiivisesta tasapainottelusta. Tulokset osoittavat, että perheiden eron jälkeisen tuen tarpeiden tunnistamiseksi tarvitaan ymmärrystä vuoroasuvien lasten selviytymisestä vanhempien riitelyn keskellä.

Taina Kivimäki, Minna Stolt, Andreas Charalambous ja Riitta Suhonen: Ikääntyneiden turvallisuus kotona

Kivimäki Taina, sh, TtM, väitöskirjatutkija, hoitotieteen laitos, Turun Yliopisto, Turku
Stolt Minna, professori (ma.), TtT, jalkaterapeutti (AMK), hoitotieteen laitos, Turun yliopisto, Satakunnan hyvinvointialue

Charalambous Andreas, PhD, associate professor, Cyprus University of Technology, Cyprus.
Dosentti, hoitotieteen laitos, Turun yliopisto, Turku

Suhonen Riitta, sh, TtT, professori, hoitotieteen laitos, Turun yliopisto, Turku;
ylihoitaja (sivuvirka), Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Turun yliopistollinen keskussairaala

Tausta: Ikääntyneet haluavat asua kotona ja turvallisesti. Yhtenäistä moniulotteisen turvallisuuden sisältävää mallia, joka yhdistää fyysisen, sosiaalisen, mentaalisen, emotionaalisen ja kognitiivisen turvallisuuden kotona asuvien ikääntyneiden tarpeisiin, ei ole. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kotihoidon ikääntyneiden asiakkaiden kokemuksia turvallisuudesta, määrittellä turvallisen asumisen elementit, ja turvallisuutta edistävät ja/tai estävät tekijät.

Menetelmät: Tutkimusasetelma on laadullinen, kuvaileva ja monimenetelmällinen. Aineisto on kerätty haastatteleamalla Satakunnan alueella asuvia ikääntyneitä ihmisiä, jotka ovat säännöllisen kotihoidon piirissä (n= 16) ja valokuvaamalla heidän tunnistamiaan turvallisuutta edistäviä tai estäviä asioita kotona (n= 150). Haastattelut tehtiin asiakkaiden kotona.

Tulokset: Alustavien tulosten perusteella haastatteluilla ja valokuvilla saadaan osallistujilta

todellista tietoa: mitä turvallisuus on, edistääkö vai estääkö turvallisuus ikääntyneen asumista kotona. Koti koetaan yleisesti turvalliseksi ja kotihoito tukee ikääntyneen pärjäämistä. Turvallisuutta edistää mm. paloturvallisuus, läheisten apu ja tuki, valoisa ja luottavainen mieli. Turvallisuutta estää esimerkiksi fyysisen toimintakyvyn rajoitukset, sairaudet ja yksin oleminen.

Johtopäätökset: Ikääntyneiden omat päätökset turvallisuudesta vaikuttavat kotona pärjäämiseen ja asumiseen. Oleellista on ikääntyneen henkilön oma kokemus ja kertomus turvallisuudesta, siihen liittyvistä tekijöistä ja kodin olosuhteista. On tärkeää painottaa turvallisuuden moniulotteisuutta hoiva- ja hoitotyön koulutuksessa, koska turvallisuuden edistäminen vaikuttaa kotona asuvan ikääntyneen elämän laatuun ja hyvinvointiin. Ikääntyneen kotiympäristön turvallisuuteen kiinnitetään huomiota eri hallinnonalojen yhteistyöllä.

Katja Repo: Perhepuhe ja Covid-19- epidemia

Katja Repo, TUNI

Koronakevät 2020 mullisti lapsiperheiden elämää ja arjen rutiineja. Pandemian myötä monissa lapsiperheissä vanhempien ansiotyö muuttui etätyöksi ja siirtyi kotiin. Samalla pienet lapset jäivät suurissa määrin pois päivähoidosta ja koulu sulkeutuivat. Valtakunnallisesti huhtikuun lopulla vuonna 2020 kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli vähän alle kolmannes, yksityisessä varhaiskasvatuksessa noin kolmannes ja esiopetuksessa vain viidesosa normaaliolojen osallistumismääristä. (Aluehallintoviraston kuntakysely 2020.)

Keväällä 2020 perheet viettivätkin suuren osan ajastaan kodeissa perheen parissa. Paljon puhuttu perheaika lisääntyi siis kertaheitolla. Perheaika on suomalaisessa yhteiskunnassa vahva kulttuurinen jäsenyys. On esitetty tulkintoja, että perhettä koskevassa puheessa tapahtui 2000-luvun alussa tapahtunut familistinen käänne (Jallinoja 2006; Mahon 2002; Lister ym. 2007). Tällä käännteellä viitataan muutokseen, jonka myötä on alettu korostaa vanhempien ajan tärkeyttä lapsille, vanhempien omaa hoivaa ja huolta lasten hyvinvoinnista. Riittävän perheajan on nähty sekä ratkaisevan sosiaalisia ongelmia että muodostavan tärkeän elementin hyvän vanhemmuuden kriteerejä. (Ellingsæter 2003; Jallinoja 2006; Jokinen 2005; Takala 2002; Repo 2009.)

Tässä esityksessä kysytään, kuinka lapsiperheiden vanhemmat merkityksellistävät perheaikaa pandemian alussa keväällä 2020. Analyysin pohjana on porilaisilta peruskouluikäisten lasten vanhemmilta kerätty laadullinen kysely (12.5.–25.5.2020), joka sisälsi avovastauksia. Sähköinen kyselylomake lähetettiin vanhemmille peruskoulun Wilma-järjestelmän kautta ja vastauksia saatiin 836. Tosin vastaajista 80 prosenttia oli naisia. Avokysymyksillä kerättiin tietoa perheiden poikkeusajan arjesta, siinä selviytymisestä ja tulevaisuusnäköistä.

Pandemian aikaista perhearkea merkityksellistettiin voimakkaasti yhdessä -kategorian kautta. Yhdessä ei vain vietetty aikaa, vaan yhdessä myös tehtiin, selviydyttiin, neuvoteltiin ja keskusteltiin.